

19. "Government deficit/surplus, debt and associated data." Eurostat ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10dd_edpt1/default/table?lang=en. Accessed 30 Aug. 2022.
20. "Gross external debt -Italy." European Central Bank, sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=338.BP6.Q.N.IT.W1.S1.S1.LE.L.FA._T.FGED._Z.EUR._T._X.N. Accessed 31 Aug. 2022.
21. "General government deficit." OECD, data.oecd.org/gga/general-government-deficit.htm. Accessed 5 Sept. 2022.
22. "Gross external debt -Spain." European Central Bank, sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=338.BP6.Q.N.ES.W1.S1.S1.LE.L.FA._T.FGED._Z.EUR._T._X.N. Accessed 31 Aug. 2022.
23. "Gross external debt -Poland." European Central Bank, sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=338.BP6.Q.N.PL.W1.S1.S1.LE.L.FA._T.FGED._Z.EUR._T._X.N. Accessed 31 Aug. 2022.
24. "Current account balance - annual data." Eurostat, ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsbp20/default/table?lang=en. Accessed 31 Aug. 2022.
25. "Spain 10-Year Bond Yield." Investing.com, www.investing.com/rates-bonds/spain-10-year-bond-yield-historical-data. Accessed 6 Sept. 2022.
26. "Poland 10-Year Bond Yield." Investing.com, www.investing.com/rates-bonds/poland-10-year-bond-yield-historical-data. Accessed 7 Sept. 2022.

УДК 330.322

doi: 10.15330/apred.1.19.38-46

Галазюк Н.М.

ОЦІНКА СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО РЕЙТИНГУВАННЯ

Луцький національний технічний університет,
Міністерство освіти і науки України
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Львівська, 75, м. Луцьк,
43000, Україна,
тел.: +380506788030,
e-mail: galazyk-n@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-7918-4268

Анотація. Сучасні умови господарювання характеризуються стрімким технологічним розвитком, тому інвестиції є надзвичайно важливим засобом стимулювання прогресивних структурних змін в економіці кожної країни.

Україна знаходиться на шляху економічних перетворень, за таких умов, поліпшення інвестиційного середовища є одними із основних напрямів державної політики на сучасному етапі. Українське інвестиційне середовище одночасно і приваблює і відштовхує. Україна займає стратегічне географічне положення, має багаті природні ресурси та робочу силу з високим рівнем освіти, що робить її інвестиційно привабливою, проте вона ще не досягла свого очікуваного потенціалу, оскільки сьогодні на території країни триває повномасштабна війна, також не зведено до мінімуму втручання держави у дію ринків, не усунуті адміністративні перешкоди, що заважають веденню бізнесу. Вивчення позитивних і негативних сторін інвестиційної діяльності на території нашої держави набуває все більшої актуальності.

Дослідження питань пов'язаних з оцінкою та аналізом українського інвестиційного середовища є об'єктом дослідження багатьох науковців, вчених. Цінність наукових праць з їх теоретичними та практичними дослідженнями є достатньо високою, але багато аспектів потребують подальшого дослідження. Так, для формування ефективної стратегії та визначення інструментів залучення закордонних інвестицій необхідно проводити моніторинг сучасного

стану українського інвестиційного середовища та оцінювати значення показників його інвестиційної привабливості.

Об'єктом дослідження є сучасне українське інвестиційне середовище. Предметом дослідження є практика застосування даних міжнародних рейтингів для здійснення моніторингу інвестиційного середовища України в умовах сьогодення. Метою статті є визначення основних чинників, які забезпечують інвестиційний імідж країни на міжнародній арені урахуванням реалій сучасного світу.

Основними методами дослідження, застосованими у дослідженні стали загальноекономічні та спеціальні наукові методи, зокрема абстрактний метод, аналіз та синтез, а також статистичний метод. Проведено аналітичне дослідження інвестиційного середовища в Україні, розглянуто міжнародні ідекси інвестування та визначені позиції України у міжнародних інвестиційних рейтингах.

Результатами дослідження стали висновки, зроблені на основі дослідження індексів інвестиційної привабливості, стану інвестиційного середовища України через призму міжнародного рейтингування. Практичну значущість наукового дослідження та його результатів становить дослідження визначальних факторів покращення інвестиційного середовища, інвестиційної привабливості та міжнародного іміджу України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційне середовище, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, міжнародні рейтинги, конкурентне середовище, національна економіка.

Halaziuk N.M.

CURRENT STATE OF INVESTMENT ENVIRONMENT OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF INTERNATIONAL RATING

Lutsk National Technical University,
Ministry of Education and Science of Ukraine
Department of International Economic Relations,
Lvivska, str. 75, Lutsk,
43000, Ukraine,
tel.: +380506788030,
e-mail: galazyk-n@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-7918-4268

Abstract. Modern business conditions are characterized by rapid technological development, so investments are an extremely important means of stimulating progressive structural changes in the economy of each country.

Ukraine is on the path of economic transformation, under such conditions, improving the investment environment is one of the main directions of state policy at the current stage. The Ukrainian investment environment attracts and repels at the same time. Ukraine occupies a strategic geographical position, has rich natural resources and a highly educated workforce, which makes it attractive for investment, however, it has not yet reached its expected potential, since today there is a full-scale war on the territory of the country, and the state's intervention in the functioning of markets, administrative obstacles that hinder the conduct of business have not been eliminated.

The study of positive and negative aspects of investment activity in the territory of our country is becoming more and more relevant. The study of issues related to the assessment and analysis of the Ukrainian investment environment is the object of research by many scientists. The value of scientific works with their theoretical and practical studies is quite high, but many aspects require further research. Thus, in order to form an effective strategy and determine the tools for attracting foreign investment, it is necessary to monitor the current state of the Ukrainian investment environment and evaluate the value of indicators of its investment attractiveness.

The object of the study is the modern Ukrainian investment environment. The subject of the study is the practice of using international rating data to monitor the investment environment of Ukraine in today's conditions. The purpose of the article is to determine the main factors that ensure

the country's investment image in the international arena, taking into account the realities of the modern world.

The main research methods used in the research were general economic and special scientific methods, including the abstract method, analysis and synthesis, as well as the statistical method. An analytical study of the investment environment in Ukraine was conducted, international investment indices were considered, and Ukraine's position in international investment ratings was determined.

The results of the study were the conclusions made on the basis of the study of investment attractiveness indices, the state of the investment environment of Ukraine through the prism of international rating. The practical significance of the scientific research and its results is the study of the determining factors of improving the investment environment, investment attractiveness and international image of Ukraine.

Key words: investment, investment activity, investment environment, foreign direct investment, investment attractiveness, international ratings, competitive environment, national economy.

Вступ. В сучасному світі інвестиції для будь якої країни світу залишаються вагомим висхідним фактором та інструментом економічного та соціального розвитку. Активізація інвестиційної діяльності стає одним із пріоритетних завдань, які необхідно невідкладно вирішувати на всіх рівнях управління. Основною передумовою розвитку національної економіки є наявність іноземних інвестицій саме інвестиції іноземних партнерів сприяють входженню країни у глобальне бізнес-середовище та підвищують її інвестиційну привабливість загалом.

Процеси вільного обміну основними факторами виробництва та глобалізація капіталу мають суттєвий вплив на зростання та зміну конкурентних переваг національних економік та трансформацію внутрішніх умов їх функціонування, посилення уваги до якісних та кількісних показників економічного зростання. Як показує досвід успішних та економічно розвинутих країн, своєчасне урахування кон'юнктурних змін світового ринку та реагування на зміщення акцентів у конкуренції за світові потоки основних факторів виробництва, призводить до зміцнення національних конкурентних переваг, а формування ефективної економічної політики до прогресу у розвитку цілої національної економіки.

Ситуація, коли національна економіка опиняється у стані гострої кризи характеризується розбалансованістю цілої економічної системи, невизначеністю основних пріоритетних напрямів її розвитку, внаслідок чого відбувається зменшення обсягів прямих закордонних інвестицій в економіку країни та сповільнення інвестиційної активності країни загалом, сьогодні проблеми іноземного інвестування в Україні набувають особливої актуальності.

Імідж України на світовій арені є своєрідним еталоном для міжнародних інвестиційних фондів. Очевидно, що одним із пріоритетних факторів залучення інвестиційних ресурсів є формування сприятливого інвестиційного середовища в країні. Обсяги іноземних інвестицій, їх ефективне використання є основним індикатором інвестиційної привабливості країни. Для України іноземний капітал є важливим засобом розвитку національної економіки. На сучасному етапі головним завданням є створення сприятливого інвестиційного середовища для наших міжнародних партнерів. Україна стоїть перед завданням сформувавши привабливий інвестиційний клімат для кожного регіону в свідомості економічно та соціально активних інвесторів, в тому числі іноземних.

При прийнятті інвестиційних рішень, щодо розміщення свого капіталу в тій чи іншій країні закордонний інвестор, насамперед оцінює потенційний інвестиційний ринок країни. Очевидно, що одним із надскладних завдань для іноземного інвестора є визначення інвестиційної привабливості країни, яке ґрунтується на застосуванні аналізу

та оцінки даних різноманітних міжнародних рейтингів та підходів. Важливим фактором залучення міжнародних інвестицій в економіку країни є її позиція у провідних рейтингових ранжуваннях, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні тощо.

Також, на інвестиційну привабливість країни має вплив державна інвестиційна політика, участь країни в системі міжнародних договорів та традиції їх дотримання, ступінь та методи втручання держави в економічні процеси.

Постановка завдання. Дослідження теорій щодо формування та розвитку інвестиційного середовища, аналіз інвестиційної привабливості на різних рівнях управління досліджується багато років, але у зв'язку зі змінами у національній економіці, принципів організації бізнесу, це питання залишається актуальним на сьогоднішній день. Вивченню питань аналітичного оцінювання інвестиційної привабливості та інвестиційного середовища, визначення ролі держави у реалізації інвестиційної політики проводили різні науковці, серед яких Дорошенко Т.В., Любімов В.І., Мерзляк А., Вишняков В.М., Левицький Р.Й., Швець В.Я., Мордань Є.Ю., Гуца А.В., Ткаченко О.М Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М., Гарбузюк В.В., Білань В.Ю. та інші.

Рейтинг індексів економічного розвитку є важливим інструментом, який закордонні інвестори та політики використовувати для формування більш прогресивної економічної політики та економічної безпеки. Зазвичай, моніторинг стану інвестиційного середовища базується на показниках, які орієнтовані на визначення умов конкретного середовища, а ніж на розробку показників, які б відображали аспект ефективності функціонування бізнесу.

Незважаючи на вагомий внесок вчених, метою даної статті є аналіз та оцінка інвестиційної привабливості та інвестиційного середовища України через призму міжнародних рейтингів.

Результати. Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у досягненні ефективного рівня функціонування національної економіки будь-якої країни світу. Інвестиції є основним інструментом, який зможе забезпечувати зростання ВВП та оптимізувати використання внутрішніх ресурсів, дозволить сформувати динамічні процеси розвитку національної економіки.

Створення сприятливого інвестиційного середовища з точки зору інвестиційної привабливості є обов'язковим для кожної країни, в тому числі і для України. Очевидним є той факт, що основною передумовою залучення іноземних інвестицій є правовий та економічний клімат в країні, який формує позитивний імідж та сприятливі умови для розвитку бізнесу, належні нормативно-правові гарантії усім учасникам інвестиційного процесу. Вкладення своїх фінансових ресурсів для будь-якого інвестора є досить ризиковою справою, тому з метою зниження інвестиційних ризиків інвестор всесторонньо вивчає потенційний об'єкт інвестування.

Аналіз інвестиційного середовища кожної країни залежить від багатьох чинників, що закладені в основі розрахунків міжнародних індексів. Саме ці індекси надають потенційним інвесторам визначати рейтинги та позиції тієї чи іншої країни світу посеред інших з точки зору її інвестиційної привабливості.

На інвестиційний імідж та формування інвестиційної привабливості країни впливають інвестиційні міжнародні рейтинги, оскільки саме вони надають інформацію щодо інвестиційного клімату та характеризують ступінь надійності здійснення інвестиційної діяльності, а також можливі інвестиційні ризики.

«Серед світових найбільш відомих та впливових рейтингів економічного розвитку, в тому числі інвестиційної привабливості, є рейтинги International Business Compass, Investment Climate Survey, The Global Competitiveness Index, а також дослідження рейтингових агентств Institutional Investor, Euromoney, Moody's Investors

Service, UNCTAD, Heritage Foundation, Business Environment Risk Intelligence (BERI) та ін.» [1, с.18].

В Україні питаннями інвестиційної привабливості з 1999 року за підтримки Європейської Комісії займається Європейська Бізнес Асоціація (ЕВА). За період своєї роботи асоціація виросла до найчисельнішого та найбільш впливового об'єднання. Об'єднавши більше ніж 1000 компаній, ЕВА стала однією з наймасштабніших спільнот бізнесу, які працюють на національному ринку України.

Основними сферами діяльності асоціації є:

- допомога підприємствами розвиватися на ринку України, включаючи можливості Public Relations;
- захист на державному рівні інтересів інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних;
- налагодження співпраці та тісних контактів між компаніями членами асоціації;
- надання комплексної інформації компаніям-членам асоціації, про ситуацію в країні та її регуляторному полі.

«Ми працюємо для того, аби дати своїм компаніям можливість спільними зусиллями вирішити важливі для інвестиційного клімату України питання та покращити його на користь індустрії, суспільства, економіки та країни в цілому» [2]. Розрахунок та оцінка індексу інвестиційної привабливості в Україні асоціацією був започаткований у 2008 році, дане дослідження, відображає настрої бізнесу відносно поточного стану інвестиційного клімату України та складаються прогностичні показники на найближчі 6 місяців. На рисунку 1 представлено значення Індексу інвестиційної привабливості за півріччями в період з 2018 р. по 2022 р.

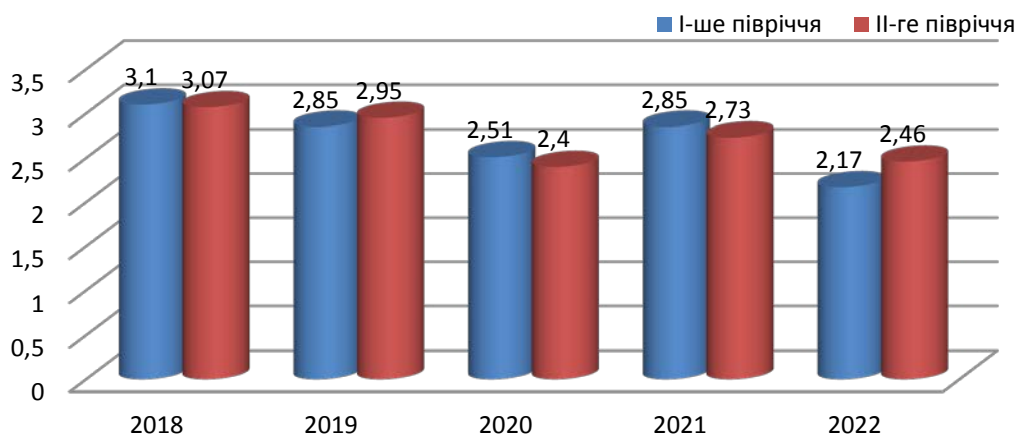

Рис. 1. Динаміка Індексу інвестиційної привабливості України в рейтингу ЕВА за період 2018-2022 р.р.

Fig. 1. Dynamics of the Investment Attractiveness Index of Ukraine in the EVA rating for the period 2018-2022r.r.

Джерело: побудовано автором на основі [2, 3].

Як бачимо, індекс інвестиційної привабливості в Україні з кожним роком знижується, якщо у першому півріччі 2018 року він становив 3,1 бала за 5-бальною шкалою, то у першому півріччі 2022 року він досягнув свого найнижчого рівня 2,17 балів. «Згідно проведених досліджень Європейською Бізнес Асоціацією у 2021р. 53% опитаних бізнесменів відзначили, що інвестиційний клімат не зазнав змін, 32%, що інвестиційний клімат покращився, а 15% відмітили про його погіршення. 90% опитуваних бізнесменів-членів Асоціації зазначили, що в Україні слабка судова система, 80% – високий рівень корупції, а 65% – наявна тіньова економіка» [4, с.129].

Повномасштабна війна у 2022 році стала ще новим чинником впливу на рівень інвестиційного середовища в нашій країні. Саме тому, показник Індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року впав до свого найнижчого значення 2,17 балів, однак у другій половині 2022 року піднявся до позначки 2,46.

Одним із впливових міжнародних інвестиційних рейтингів є оцінка інвестиційного середовища за індексом глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), який розраховується «Всесвітнім економічним форумом і заснований на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній, провідних дослідницьких інститутів і організацій у країнах, аналізованих у рейтингу» [5, с.74].

Оцінка конкурентоспроможності національних економік країн здійснюється із використанням цілого спектру індикаторів, які відображають соціальні, політичні та економічні фактори, що мають вплив на соціально-економічну ситуацію в країні. Індекс глобальної конкурентоспроможності складається із 113 змінних, які детально вивчають та визначають конкурентоспроможність будь-якої країни світу, що можуть знаходитися на різних рівнях економічного розвитку. «Усі змінні об'єднані до 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність: якість інститутів; інфраструктура; макроекономічна стабільність; здоров'я і початкова освіта; вища освіта і професійна підготовка; ефективність на ринку товарів і послуг; ефективність на ринку праці; розвиненість фінансового ринку; рівень технологічного розвитку; розмір внутрішнього ринку; конкурентоспроможність компаній; інноваційний потенціал» [6].

Індекс глобальної конкурентоспроможності України за період 2016-2021 р.р. представлений в Таблиці 1.

Таблиця 1

Позиція України за Індексом глобальної конкурентоспроможності за період 2016-2021 р.р.

Table 1

Position of Ukraine according to the Global Competitiveness Index for 2016-2021

Роки	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Місце в рейтингу	85	81	83	85	55	54
Зміна в рейтингу	-	+4	-2	-2	+30	+1

Джерело: складено автором на основі [7, 8].

Відповідно до методології розрахунку ВЕФ Global Competitiveness Index 4.0, аналіз індексу конкурентоспроможності здійснюється в 140 країнах. Україна у 2019 році за GCI зайняла 85-е місце, в порівнянні з 2018 роком Україна за рік втратила дві позиції, проте у 2020 році вона покращила свій рейтинг і піднялася на 30 позицій. Проте, незважаючи на значні зміни в рейтингах, Україна все ж таки продовжує займати низькі позиції.

З точки зору масштабів та ступеня державного впливу на ринкові відносини між господарюючим суб'єктами та для оцінки інвестиційної привабливості країни є оцінка та аналіз індексу економічної свободи. Index of Economic Freedom, є одним впливових показників інвестиційної привабливості України. Індекс економічної свободи розраховується газетою «The Wall Street Journal» та американським фондом «The Heritage Foundation». Видання стверджує про існування прямого зв'язку між економічною свободою та успіхами економічного розвитку, в цьому контексті

економічну свободу розглядають через призму державного втручання у виробничі процеси.

Залежно від абсолютної величини індексу країни поділяються на 5 груп: «вільні» – з показником 80-100 балів, «переважно вільні» – з показником 70-79,9 балів, «помірно вільні» – з показником 60-69,9 балів, «переважно невільні» – з показником 50-59,9 балів і «невільні» – з показником 0-49,9 балів.

Динаміку індексу економічної свободи в Україні за період 2015–2021р.р. із позицій міжнародного рейтингування наведено на рисунку 2.

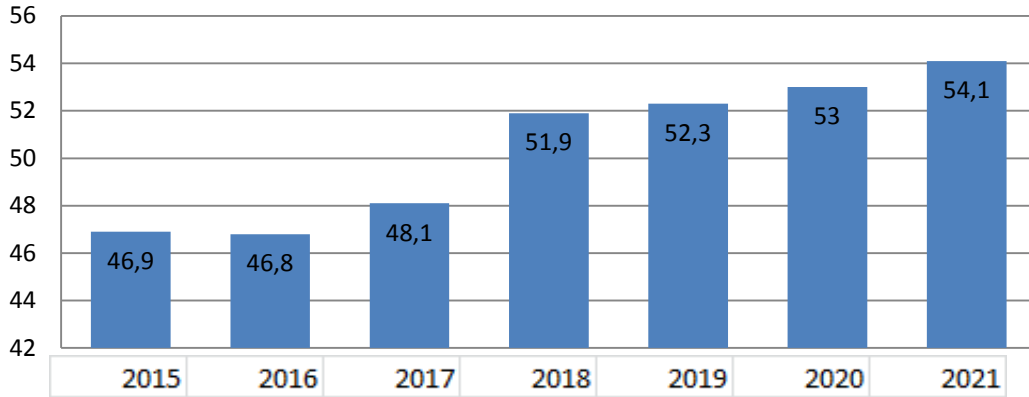

Рис. 2. Динаміка позицій України за індексом економічної свободи впродовж 2015-2021р.р.

Fig. 2. Dynamics of Ukraine's positions according to the index of economic freedom during 2015-2021r.r.

Джерело: побудовано автором на основі [2].

Як видно у 2015р., 2016р. та у 2017р. індекс економічної свободи має значення 46,9; 46,8; 48,2 з 100 балів відповідно, у зв'язку з цим Україна увійшла в групу країн з «невільною економікою». Основними причинами такого низького рівня економічної свободи інвестицій є суперечлива та складна українська законодавча база з регулювання питань щодо інвестиційної діяльності, нерівні умови для іноземних та українських інвесторів, слабкий правовий захист інвесторів, непрозорі заходи щодо здійснення приватизації та ряд інших причин, які обмежують надходження інвестицій в Україну.

З 2018 році, Україна покращує свої позиції, що дозволяє їй потрапити у групу країн з економікою «переважно невільні» і набирає у 2018р. – 51,9 балів, але це лише 147 позиція у рейтингу із 180 країн, у 2019 р. – 52,3 бали, у 2020 р. – 53,0, а у 2021 р. Україна досягає свого найвищого рівня 54,1 бали із 100, що означає для України в шкалі рейтингування 130 позиція із 184 країн.

Оцінка України в світових рейтингах узагальнює картину, щодо рівня інвестиційної привабливості та факторів, які впливають на формування інвестиційного середовища. Україна має не дуже сприятливі умови для реалізації інвестиційних проєктів, і очевидно, що існує потреба нагальних і радикальних економічних реформ. Однак, в Україні є потужний науковий та виробничий потенціал, висока здатність до інновацій, кваліфікована робоча сила, місткий внутрішній споживчий ринок, вигідне географічне місцезонашування.

Сучасна ситуація в Україні підтверджує тезу про те, що назріває потреба в структурних змінах, адже часткові зміни не призводять до бажаних результатів. Саме, національна інвестиційна політика є сукупністю організаційних, правових, соціально-економічних заходів за для формування сприятливого інвестиційного середовища та підвищення ефективності діяльності національної економіки. Така політика є ефективною у випадку поширення відтворювальних процесів в економіці. А тому

досить важливо виявити та усунути будь які перешкоди на шляху до реалізації даної сукупності заходів.

Сучасний розвиток України в умовах активного розвитку економічних відносин вимагає виваженого державного механізму щодо регулювання інвестиційним процесом. Відновлення інвестиційної активності внутрішнього ринку, а також залучення зовнішніх інвесторів є необхідною умовою для стабілізації економічної ситуації та подолання кризових явищ в сучасних умовах. Іноземні інвестиції завжди є об'єктом державного впливу та регулювання, оскільки вони мають важливе значення з точки зору впливу на економічний розвиток України. Співпраця між інвесторами та державою має розвиватися за принципом взаємної відповідальності та на основі відповідного науково-методичного забезпечення.

Висновки. Аналіз рейтингових позицій економічного розвитку України в міжнародних дослідженнях показує, що нажаль, позиції нашої держави проягом тривалого часу залишаються досить низькими та слабкими. Проте, експерти міжнародних рейтингів дають оптимічні прогнози та стверджують, що в Україні існує значний інноваційно-інвестиційний та людського потенціал за умов їх ефективного використання можна досягти поступового підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки у світових рейтингах. Стратегічні плани щодо формування та розвиток сприятливого інвестиційного середовища України мають бути зосереджені на таких основних ключових завдання в державній політиці, як припинення війни з РФ, продовження проведення ефективних реформ щодо зміцнення економіки та підвищення її іміджу на міжнародній арені.

1. Ткаченко О.М. Оцінка інвестиційної привабливості України крізь призму міжнародних рейтингів. *Інвестиції: практика та досвід*. №11. 2018. С. 15-21. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/5.pdf (дата звернення: 10.03.2023)
2. Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). Офіційний сайт. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/> (дата звернення: 10.03.2023)
3. Індекс інвестиційної привабливості України відновився до «ковідного» значення. URL: <https://eba.com.ua/indeks-investytsijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-vidnovyvsvya-do-kovidnogo-znachennya/> (дата звернення: 10.03.2023)
4. Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М., Гарбузюк В.В., Білань В.Ю. Основні тенденції формування інвестиційного клімату з позиції впливу на економічну безпеку держави. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницький. 2021. №6, Том 1. С. 127-131.
5. Чурута І. Інвестиційні рейтинги та їхній вплив на інвестиційний імідж країни. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль. 2018. №3. С. 70-78.
6. Особливості ведення міжнародного бізнесу в Україні. URL: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1127-4.html> (дата звернення: 10.03.2023)
7. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018. Економічний дискусійний клуб. 2017. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2> (дата звернення: 10.03.2023)
8. Рейтинг конкурентоспроможності країн 2021D. URL: <https://www.campigroup.com/news/2021/rejting-konkurentosposobnosti-stran> (дата звернення: 10.03.2023)

References

1. Tkachenko, O.M. "Assessment of Ukraine's investment attractiveness through the prism of international ratings." *Investments: practice and experience*, no.11, 2018, pp. 15-21, http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/5.pdf. Accessed 10 Mar. 2023.
2. European Business Association (EBA), eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/ Accessed 10 Mar. 2023.
3. "The investment attractiveness index of Ukraine has recovered to the "covid" value." Eba, eba.com.ua/indeks-investytsijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-vidnovyvsvya-do-kovidnogo-znachennya/ Accessed 10 Mar. 2023.
4. Havlovska, N.I., Rudnichenko, Ye.M., Harbuziuk, V.V., and V.Iu.Bilan. "The main trends in the formation of the investment climate from the standpoint of influence on the economic security of the state." *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Khmelnytskyi*. no.6, vol. 1, 2021, pp. 127-131.

5. Churuta, I. "Investment ratings and their influence on the country's investment image." *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no.3, 2018, pp. 70-78.
6. "Peculiarities of conducting international business in Ukraine." *Ekonomikam*, www.ekonomikam.com/ecfins-1127-4.html Accessed 10 Mar. 2023.
7. "The position of Ukraine in the ranking of the countries of the world according to the index of global competitiveness 2017-2018." *Ekonomichni dyskusiyni klub*. 2017, <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>. Accessed 10 Mar. 2023.
8. "Competitiveness rating of countries 2021." Campiogroup, www.campiogroup.com/news/2021/rejting-konkurentosposobnosti-stran. Accessed 10 Mar. 2023.

УДК 327.3

doi: 10.15330/apred.1.19.46-54

Зелінська О.М.

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Луцький національний технічний університет,
Міністерство освіти і науки України
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Львівська, 75, м. Луцьк,
43000, Україна,
тел.: +380507578802,
e-mail: zelinska-olga@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-9103-6460

Анотація. Сьогодні дипломатія є важливою складовою процесу становлення держав. Під впливом тих чи інших факторів вона видозмінювалась, але завжди була направленою на захист національних інтересів держав. Становлення дипломатії як особливого виду державної діяльності відбувається на зламі XVI-XVII століть, коли при дворах монархів з'явилися перші постійні дипломатичні представництва, а згодом – і спеціальні відомства, які займалися питаннями листування між володарями, прийомом іноземних делегацій, а також переговорами.

Проте, історичний досвід демонструє, що для забезпечення ефективної реалізації дипломатичних відносин у всій їхній повноті використання лише міжнародно-правових норм є не достатнім. Важливо також дотримуватися певних традицій, правил, умовностей, звичаїв, тобто того, що носить назву дипломатичний протокол. Так, правильне дотримання правил та норм дипломатичного протоколу здатне сприяти покращенню двосторонніх відносин і ефективному вирішенню різноманітних питань між двома сторонами. У випадку, навмисного або ненавмисного порушення таких норм це може навпаки ускладнити відносин між двома державами, чи заподіяти шкоди їх престижу та іміджу. Також представники дипломатичних місій через застосування інструментів дипломатичного протоколу можуть обережно та елегантно демонструвати власне ставлення до тих чи інших суб'єктів міжнародних відносин або питань світової політики.

Дослідження питань пов'язаних з використанням норм дипломатичного протоколу в умовах глобалізації світової економіки висвітлені в наукових працях як вітчизняних так і зарубіжних науковців. Цінність наукових праць з їх теоретичними та практичними дослідженнями є достатньо високою, але питання які стосуються ефективності застосування інструментарію дипломатичного протоколу потребують подальшого розгляду.

Об'єктом дослідження є дипломатичний протокол. Предметом дослідження є практика застосування інструментарію дипломатичного протоколу в світовій політиці. Метою статті полягає у розкритті змісту та специфіки механізму міжнародно-правового функціонування дипломатичного протоколу з урахуванням реалій сучасного світу.